

SANAYİCİ CİROYU DA KÂRI DA 2'YE KATLADI

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu açıklandı. Buna göre sanayiciler bir yılda cirolarını % 119 artırırken kârlarını da ikiye katladı. İSO Başkanı Bahçivan, ihracat ve iç talep artışının pozitif katkı sağladığını söyledi

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması"na göre, en büyük 500 sanayi kuruluşunun cirosu geçen yıl, yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. Geçen yıl bu rakam 2 trilyon 48 milyar lira düzeyindeydi. İSO 500'ün 2022'de faaliyet kârı da yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldi. İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, "Bu yüksek artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artış belirleyici rol oynadı" dedi.

Erdal Bahçivan

enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10.8" diye konuştu.

ANA İŞTEN KAZANDILAR

Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe işaret eden Bahçivan, "Görüldüğü üzere söz konusu bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilemiş durumda. Bu da bize sanayicinin son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve kârını gerçek işin elde ettiğini gösteriyor. Sanayicinin cirosunu faaliyetlerden elde etmesi olumlu. Türk sanayicisi son yıllarda finansman konusunda çok güç kazandı. Finans yönetimi açısından daha korunaklı olduğunu söylemek mümkün" diye konuştu.

REEL BÜYÜME YÜZDE 10.8

Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64.27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97.72'ye ulaşmıştı. Nitekim yıl sonu ÜFE

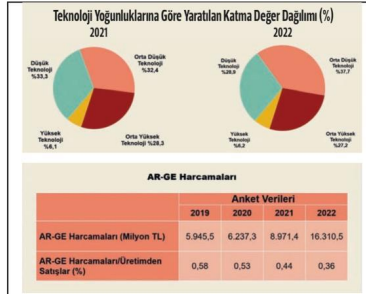
500 büyüğün cirosu % 119 arttı

İSO 500	2022	2021	Değ (%)
► Üretimden satışlar	4.484.898	2.048.053	119
► İhracat (*)	97.900	85.800	14
► Faaliyet kârı	341.933	671.147	96
► Finansman giderleri	277.118	208.922	32
► Dönem kârı	485.408	219.446	121
► Üretim dışı gelirler	110.944	96.788	14
► Net kambiyo kârları	22.274	34.526	-35

(milyon TL) (*) milyar dolar

Star Rafineri ikinciliğe yükseldi

2022	2021	Firma	Ciro
1	1	TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	418.386.097.302
2	3	Star Rafineri A.Ş.	189.155.079.778
3	2	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	140.075.328.659
4	-	İstanbul Altın Rafinerisi A.Ş.	87.779.289.190
5	7	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.	69.492.409.075
6	5	İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.	66.937.198.161
7	4	Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye A.Ş.	65.894.452.143
8	8	Arcelik A.Ş.	64.089.464.219
9	9	Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları A.Ş.	62.664.328.181
10	10	TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	59.818.225.984

Başkanı endişelendiren tablo

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan'ın önceki gün Türkiye'nin en büyük 500 şirketini (İSO 500) açıkladığı konuşmasının bir bölümüne takıldım kaldım.

Gelin önce o bölümü aynen aktarayım:

- Günümüzde küresel rekabetin yolu Ar-Ge ve inovasyondan geçmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin önümüzdeki dönemde bu doğrultuda bir sanayileşme perspektifi benimsemesi kaçınılmaz. Bu noktada sanayicilerimizin de bu perspektifi içselleştirmesi ve gerekli çaba ve yatırımdan kaçınmaması gerekmektedir.

- İSO 500'deki Ar-Ge harcaması yapan kuruluşların sayısına bu çerçeveden baktığımızda, sanayimizin bu alanda daha istekli olması gerektiği açık. Çünkü İSO 500 içinde Ar-Ge yapan kuruluş sayısında, 2013'ten itibaren görülen kademeli artışın, 2018'den sonra durağanlaştığı görülüyor. 2021'de 265 olan Ar-Ge yapan kuruluş sayısı, 2022'de 260'a gerilemiş.

- Bu şirketlerimizin 2022 yılında yaptıkları Ar-Ge harcamalarının 16 milyar TL'yi aştığını görüyoruz. Bu durum 2021'e göre yüzde 80'nin üzerinde bir artışa işaret etse de, yine tablomuzda gördüğünüz üzere sanayi kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü Ar-Ge harcamalarına ayırmaları düşündürücü.

Aynen öyle... Türkiye önüne çok önemli hedefler koyuyor. Büyümenin tımanması, ihracatın artması, cari açığın azalması vs. Nasıl olacak bunlar? Öncelikle daha

'YÜKSEK TEKNOLOJİYE GEÇİŞTE PATİNAJ VAR

SANAYİCİLERE tavsiyem İSO Başkanı Erdal Bahçivan'ın önceki gün yaptığı konuşmayı ve İSO 500 verilerini iyice analiz etmeleri. Çünkü her ikisi de önümüzdeki döneme ilişkin ciddi ipuçları barındırıyor. **Fazla olduğumuz yerlerde bir sıkıntı yok da eksik olduğumuz yerlere biraz daha fazla konsantr olmamız da fayda var.** Rakamlar yalan söylemez. Teknoloji sektöründeki konumuzuzu da gözden geçirmeliyiz.

- 2022 yılında yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37,7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluğu sektörler almış. Bu grubun payı bir önceki yıla göre 5,3 puan artmış.

- Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu

çok ve kaliteli üretme... Oysa İSO Başkanı Erdal Bahçivan'ın önceki gün önümüzdeki döneme ilişkin ciddi bir alarm veriyor. Tez zamanda dikkate alıp gereğini yapmazsak, teknolojiimizi geliştirmeye inovatif ürünlerle yönelmezsek yurtdışından transfer yapmaya devam edersek işimiz zor. Bu kadar yüksek ve genç bir nüfusa sahip ülke olarak başımızın yolu yükte hafif pahada ağır ürünler üretmekten geçiyor. Bunun için Araştırmak ve Geliştirmek yani Ar-Ge yapmak zorundayız.

Sanayicileri tekrar Ar-Ge rotasına sokmak için bir an önce teşvik mekanizmaları gözden geçirmeli. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan'ın** önümüzdeki dönemde bu konuyu gündemde tutacağına eminim. Haksız da sayılmaz. **Geçen yıl İSO 500'deki şirketlerin üretimden satışların yüzde 11,9 artması ne kadar önemseniyor ve başarı olarak adlandırılıyorsa Ar-Ge harcamalarının seyirindeki düşüş de o kadar endişe verici.**

Unutmayalım yeni teknolojilerin keşfedilmesi, mevcut ürün ve hizmetlerin iyileştirilmesi için sürekli bir çaba yani Ar-Ge gerekiyor. Yoksa bu işi daha iyi yapanlar teknolojiye, verimlilikte, maliyette özetle rekabette avantaj sağlayıp elinizdekini alıveriyor.

'YÜKSEK TEKNOLOJİYE GEÇİŞTE PATİNAJ VAR

Sanayilerin payı 4,4 puan düşüşle yüzde 28,9'a, orta-yüksek teknoloji sanayiler grubunun payı 1,1 puan düşüşle yüzde 27,2'ye gerilemiş.

- Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı ise sadece 0,1 puan artışla yüzde 6,2 olmuş.

Bahçivan'ın şu tespiti de çok önemli:

"Yaratılan katma değer teknoloji yoğunluğuna baktığımızda, özellikle son yıllarda düşük teknolojiden orta-düşük teknolojiye doğru bir kayma dikkat çekiyor. Ama orta-düşükten orta-yüksek teknolojiye, orta-yüksek teknolojiden yüksek teknolojiye geçişte ise bir patinaj söz konusu."

500 BÜYÜKTE 79 EGELİ

'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları açıklandı. Ege Bölgesi'nden 79 şirket, 500 büyük listesine girmeyi başardı.

■ HÜRRİYET / İZMİR

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) tarafından 1968'den bu yana açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları belli oldu. Buna göre 2022'de, İSO 500'de üretimden satışlar yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. İSO 500'de şampiyonluk yine Tüpraş'ta kaldı. İkinci büyük kuruluş ise Ege'den çıktı. 189.2 milyar lirayla Star Rafineri oldu. Üçüncülüğü ise 140.1 milyar lira ile Ford Otomotiv elde etti.

EN FAZLA ŞİRKET İZMİR'DEN

'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçlarına göre Ege Bölgesi'nden 79 şirket listeye girmeyi başardı. 2021 listesinde ise Ege'den 77 firma

500 büyük arasında yerini almıştı. İzmir'de faaliyet gösteren 38 şirket listede kendine yer buldu. İzmir'i 14 firmayla Manisa, 10 şirketle de Denizli izledi. Balıkesir'den 7, Aydın'dan 5, Uşak ve Muğla'dan 2'şer, Çanakkale'den de 1 şirket 500 büyükten biri oldu. İzmir, 2021'e kıyasla listede 2 fire verirken, Manisa ve Aydın ise 2'şer firma artırmayı başardı. Balıkesir, Denizli, Muğla, Uşak ve Çanakkale de bir önceki yıla göre mevcudu korudu.

İlk 100 firmanın İSO 500 içindeki payı ise yüzde 65'lere ulaştı. Sıralamada 100-200 arasında kalan şirketlerin İSO 500'deki ağırlığı yüzde 14.4 olurken, geriye kalan 300 şirket de yüzde 20.6'lık pay aldı. İSO 500'ün aktif toplamı da yüzde 83 artarak 2,1 trilyon liradan 3,9 trilyon liraya ulaştı. İSO 500'ün toplam istihdamı ise yüzde 4,1 artarak 788 bin kişi oldu.

İŞTE EGE BÖLGESİ'NİN GURURU O ŞİRKETLER

Sırasıyla; 2. Star Rafineri, 25. PETKİM, 34. Er-Bakır, 36. İcdaş, 42. İzmir Demir Çelik, 66. Abaloğlu Yağ, 84. Ravago Petrokimya, 88. Banvit, 90. Abaloğlu Lezita, 92. Kocaer Çelik, 94. Gümüşoğlu Su Ürünleri, 99. RWE & Turcas Güney Elektrik, 101. Mondi, 120. Bosch Termoteknik, 122. JTI Tütün Ürünleri, 124. Kardemir Çelik, 129. Kılıç Deniz Ürünleri, 131. BMC, 134. Özkan Demir Çelik, 142. Maxion İnci Jant Sanayi, 143. Seval Kablo, 146. İzdemir Enerji, 165. Pınar Süt, 167. Abaloğlu Yem, 169. Gedik Tavukçuluk, 172. İsminin açıklanmasını istemiyor, 174. CMS Jant ve Makina, 187. Polibak Plastik, 197. Türk Tuborg, 207. Keskinoglu Tavukçuluk, 208. Zorlu Doğal Elektrik Üretimi, 209. Soma Termik Santral, 230. Yarış Kabin, 233. İnci GS Yuasa Akü, 245. DYO, 247. Same Deutz Fahr Traktör, 253. Ege Profil, 256. Tukaş, 264. Qua Granite, 268. Hugo Boss Tekstil, 271. Batı Kıpış Kağıt, 275. Akdeniz Chemson Kimya, 277. CMS Jant, 282. Kansai Altın Boya, 283. Yonca Gıda, 284. Pamukkale Kablo, 289. Balıkesir Elektromekanik Sanayi, 293. Jantisa Jant, 303. Elba Basınçlı Döküm, 319. Maxion Jant Jant, 321. Menderes Tekstil, 332. İmbat Madencilik, 341. Er Yem Gıda, 343. Kaltun Madencilik, 353. Bupllic, 356. Üniteks, 363. Emas Makina, 366. Ateş Çelik, 369. Yorglass Cam, 370. Klimasan, 372. Sun Chemical Matbaa Mürekkepleri, 381. Sun Tekstil, 384. Verde Yağ, 402. Norm Salihli Vida ve Civata, 404. Tirsan Kardan, 417. Cevher Jant, 424. Ege Endüstri, 431. Europap Tezol Kağıt, 438. TYH Uluslararası Tekstil, 443. Atom Kablo, 445. Abaloğlu Balık ve Gıda, 455. Özerdem Mensucat, 457. Bak Ambalaj, 472. Ege Seramik, 475. Varaka Kağıt, 484. Pınar Entegre Et ve Un, 490. Agrobrest Grup Tarım, 494. Sarıgözoğlu Hidrolik Makina, 498. Teksüt.

İSO 500 kârını artırırken işçinin payını azalttı

Emre
DEVECİ

Seçim öncesi uygulanan ekonomi politikalarından şikayet eden **sanayicilerin**, 2021'in ardından 2022'de de kâr patlamasına imza attıkları ve pastadan işçilere verdikleri payı rekor düşük düzeye gerilettikleri ortaya çıktı. **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** dün açıkladığı 'Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu (**İSO 500**)' araştırmasının 2022

yılı sonuçlarında işçilerin aldığı paydaki dramatik düşüş dikkat çekti.

YÜZDE 26.9'A GERİLEDİ

2018'de yüzde 10.9, 2019'da yüzde 21.3, 2020'de yüzde 30.3, 2021'de yüzde 39.7 olan net katma değerden şirketlerin kâr olarak aldığı pay, 2022'de patlama yaparak yüzde 54.5'e yükseldi. 2018'de yüzde 54.7, 2019'da yüzde 51.5, 2020'de

yüzde 44.5, 2021'de yüzde 32.2 olan net katma değerden işçilerin ücret olarak aldığı pay ise 2022'de yüzde 26.9'a kadar geriledi. 2018'de yüzde 34.4, 2019'da yüzde 27.1, 2020'de yüzde 25.3, 2021'de yüzde 28.1 olan net katma değerdeki faiz payı ise 2022'de yüzde 18.6'ya kadar geriledi. Uygulanan kur ve faiz politikası da üretilen katma değerden faize giden payı küçülttü.

“Tahribat büyük, tadilatı zorlu olacak”

YURT dışında geleneksel pazarlarda daralma yaşanırken yurt içinde ise enflasyon kaynaklı tahribat yaşandığını söyleyen **ISO Başkanı Erdal Bahçivan**, “Tahribat ne kadar güçlü ise onun tadilatı da o kadar güç, sabır, emek ve performans gerektiriyor. Tadilat dönemi zorlu olacak” dedi.

ISO 500'ü değerlendiren **ISO Başkanı Erdal Bahçivan**, Türk **sanayicisinin** iç ve dış pazarda yaşanan sorunlara rağmen; 2022 yılında da Türkiye'nin büyüme ve kalkınmasına ön saflarda katkı verdiğini söyledi. **ISO 500** verilerinin, **sanayicilerin** Türkiye'nin geleceğine olan inancının bir göstergesi olduğuna dikkat çeken Bahçivan, “Bu inancın ve azmin azalmadan devam edebilmesi için **sanayicimizin** en büyük ihtiyacı; finansal istikrardır. Sürdürülebilir ve nitelikli büyüme için gerekli

olan finansal istikrarın yeniden tesisi doğrultusunda atılan adımları önemli buluyoruz” dedi. “Orta Vadeli Programı” çok önemsediklerini dile getiren Bahçivan, “Programın başarısının, ülkemizin uzun süredir ihtiyaç duyduğu dış kaynak akışını sağlayacağına inanıyorum. Bu kaynak akışının teknolojiye dayalı, nitelikli yeni **sana-yi** yatırımları ile buluşturulması en büyük dileğimiz” diye konuştu. Bahçivan, AB gibi temel pazarlarda daralma yaşanırken içerde ise tüketimi kısımaya yönelik uygulamaların, **sanayiciyi** zorlayacağını söyledi. Bahçivan, “AB gibi temel pazarlarımızda daralma var. Bir taraftan da iç pazarda enflasyon ile mücadele kapsamında tüketimi kısımaya yönelik kararlar alınıyor. Önümüzdeki dönemde bunların sonuçlarını daha net göreceğiz. İçeride kabul et-

memiz lazım ki enflasyonun yaratmış olduğu ciddi bir tahribat var. Tahribat ne kadar güçlü ise onun tadilatı da o kadar güçlü bir sabır, emek ve performans gerektiriyor. O nedenle tadilat dönemi zorlu olacak. Bütün bu gerçekler ışığında 2023'te **sanayi** performansının 2022 kadar canlı olmayacağını söyleyebilirim” diye konuştu.

Yatırıma dönük uzun vadeli kredilerin azaldığını belirten Bahçivan, “Arzu ederdik ki uygulanan politika biraz daha yatırım ve kalkınma amaçlı krediler olsun. Ama bunun yeterli olmadığını görmekteyiz. Aynı eğilim devam ediyor. Uzun vadeli borç bulunmuyor. Zaten şu anda temel problem başlanmış yatırımların devamı noktasında yaşanan finansal sorunlar” ifadesini kullandı.

TÜRKİYE'NİN
500 BÜYÜK SANAYİ
KURULUŞU
2022

İSO İLK 500'E GİREN FİRMALARIMIZI TEBRİK EDİYORUZ

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından her yıl açıklanan, 'Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu-2022' araştırmasının sonuçlarına göre Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nin (ÇOSB) 17 katılımcı firması listeye girdi. Türkiye'nin sanayi konusundaki en kapsamlı ve uzun soluklu çalışmasında yer almayı başaran 17 Bölge firmasını tebrik ediyorum.

Açıklanan bu sonuçların ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Koşullar ne olursa olsun, Türkiye için üretmeyi sürdüreceğiz. Üretim, ihracat ve istihdam üssü ÇOSB'yi gelecek yıllarda İSO ve TIM araştırmalarında daha fazla firmayla temsil etmeye çalışacağız.

Bu vesileyle, başta bu listeye giren firmalarımız olmak üzere tüm katılımcı firmalarımıza başarılar, sağlıklı ve bol kazançlı günler diliyorum.

ÇOSB Yönetim Kurulu Adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Eyüp SÖZDİNLER

2022 / İSO 500'DE YER ALAN ÇOSB FİRMALARI

	2022	2021	Kuruluşlar	Üretimden Satışlar (NET) (TL)
1	8	8	Arçelik A.Ş.	64.089.464.219
2	23	19	BSH Ev Aletleri San. ve Tic. A.Ş.	30.417.710.491
3	77	84	Sarten Ambalaj San. ve Tic. A.Ş.	11.091.640.403
4	144	143	Öznur Kablo San. ve Tic. A.Ş.	6.556.814.609
5	185	179	Altek Döküm Hadde Mamulleri San. ve Tic. A.Ş.	5.279.602.786
6	186	164	Koroza Ambalaj San. ve Tic. A.Ş.	5.223.188.585
7	222	186	Koçak Farma İlaç ve Kimya San. A.Ş.	4.550.164.410
8	224	241	Jotun Boya San. ve Tic. A.Ş.	4.512.170.799
9	229	218	Hema Endüstri A.Ş.	4.378.862.120
10	231	204	Deva Holding A.Ş.	4.353.350.448
11	237	215	Sarbak Metal Tic. ve San. A.Ş.	4.240.794.718
12	313	311	Nobel İlaç San. ve Tic. A.Ş. (ULKAR)	3.275.279.887
13	324	316	Dinarsu İmalat ve Ticaret T.A.Ş.	3.140.042.854
14	385	357	Samet Kalıp ve Madeni Eşya San. ve Tic. A.Ş.	2.631.301.344
15	393	408	Teverpan MDF Levha San. ve Tic. A.Ş.	2.591.495.917
16	411	-	World Medicine İlaç San. ve Tic. A.Ş.	2.476.602.076
17	481	452	Yılmaz Redüktör San. ve Tic. A.Ş.	2.138.954.571

Türk **sanayiinin** çözmesi gereken sorunu: Üretimin teknoloji yoğunluğu

EKONOMİNİN HALLERİ
Servet Yıldırım
servet.yildirim@nbe.com.tr

Geçen yıl **Istanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2021 Araştırması açıklandığında "Yüksek enflasyon ve kur artışlarının gölgesinde kalan büyüme" başlığını kullanmıştım. Bu hafta 2022 yılı sonuçları açıklandı ve aynı başlık çok rahatlıkla tekrar kullanılabilir. Geçen yıl 54'üncüsü açıklanan araştırma için "Karlarda ve cirolarda artış var ama tablo yüksek enflasyon ve yüksek kur artışlarının fırça izlerini taşıyor" demiştik. Bu yıl açıklanan 55'inci de aynı izleri görüyoruz.

Kısacası 2021'den 2022'ye

tablo çok fazla değişmemiş. Enflasyon muhasebesinin uygulanmadığı bir yüksek enflasyon ortamında cirolar ve karlar enflasyonun da katkısıyla şişmiş. Bu arada firmaların halka açılma hevesleri devam etmiş. Ancak satış, ihracat, borç gibi büyüklükler dışında bence üzerinde önemle durulması gereken iki gelişme daha var:

Bunlardan birincisi üretimin teknolojik yoğunluğu

Geçen yıl yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37,7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörler almış. Bu grubun payı bir önceki yıla göre 5,3 puan artmış. Düşük teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** payı 4,4 puan düşüyle yüzde 28,9'a, orta-yüksek teknolojili **sanayiler** grubunun payı 1,1 puan düşüyle yüzde 27,2'ye gerilemiş. Yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** grubunun payı ise 0,1 puan artışla yüzde 6,2 olmuş. Bu tablo, **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**'ın

da sunuş konuşmasında belirttiği gibi "yapısal bir değişime işaret etmekten henüz uzak bir görünüm sergiliyor." Son yıllarda düşük teknolojiden orta-düşük teknolojiye doğru bir kayma var ama orta-düşükten orta-yüksek teknolojiye, orta-yüksek teknolojiden yüksek teknolojiye geçişte ise "bir patinaj söz konusu".

Ar-Ge yapan kuruluş sayısı 2021'de 265'ken 2022'de 260'a gerilemiş

Araştırma ve geliştirmeye harcanan para olarak bakıldığında ise **sanayi** kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü Ar-Ge harcamalarına ayırdıkları görülüyor. Diğer bir deyişle; Endüstri 4.0'a geçme iddiası taşıyan ve uluslararası pazarlara açılma hevesinde olan **sanayi** şirketlerimiz satışları ve kârlarını artırmışlar ama Ar-Ge'ye daha az para harcamışlar. Halka açılma konusundaki heveslilik araştırma ve geliştirmede görülmemiş. Yani yine **Erdal Bahçivan**'ın dedi-

ği gibi "**sanayimizin** bu alanda daha istekli olması gerektiği açık." Çünkü "Endüstri 4.0"ın ve küresel rekabetin yolu Ar-Ge ve inovasyondan geçiyor.

Üretimin teknoloji yoğunluğu ve Ar-Ge'ye ayrılan kaynaklarla ilgili tablo yıllardır çok fazla değişmemiş. 2016 yılı araştırması açıklandığında yine bu iki gelişmeyi konuşmuş ve "Bu yapı mı bizi dünyanın en büyük 10 ekonomisinin arasına sokacak?" diye sormuşuz. Bugün yine aynı soruyu soruyoruz ve o zaman da uyardığımız gibi "Bu yapı iyileşmezse bırakın ilk 10'a girmeyi mevcut yerimizi bile kaybedebiliriz. Türk **sanayii** 10-15 yıl içinde şu anda zaten zorlandığı Asyalı rakipleri karşısında iyice rekabet edemez hale gelebilir" diyoruz. Türkiye ekonomisini katma değeri daha yüksek bir üretim ekonomisi yapmak için devletin de uygun makro politikalar, hedefe odaklanmış teşvikler ve yönlendirmelerle firmaları değişime zorlaması gerekiyor.

**Yeni
Dünya
Yönetim**Dr. Bertan
KAYA

bertan.kaya@dunya.com

**Ciro cesaret
kâr akıl işidir**

ISO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sana-yi Kuruluşu 2022 Araştırmasının sonuçlarına göz attım. 2022 senesi itibariyle, 500 büyük sanayi kuruluşunun faaliyet kârı, FAVÖK ve vergi öncesi kâr rakamlarında artış var ancak faaliyet kârlılığı oranı, FAVÖK kârlılığı oranı, vergi öncesi kâr oranları düşmüştü. Bu durum, kâr edildiğini ancak kârın ciroya oranının azaldığını işaret ediyor. 2023'te bu oranların, büyümedeki hız kesme ve uygulanan makro politika nedeniyle biraz daha düşmesi muhtemel. Kâr rakamlarındaki artışın büyük ölçüde enflasyonist politikalar nedeniyle olduğunu söylemek mümkün, ancak oransal düşüş nereden kaynaklı?

Bu azalış konjonktürel mi, yönetsel mi?

Tahminimce, bu azalışın hem konjonktürel, hem de yönetsel sebepleri bulunuyor. Son 20 senede konjonktürel büyüme çok alışımlı olan şirketlerimiz, "kâr odaklı" değil, "ciro odaklı" bir yönetim tarzını tercih ediyorlar. Burada kâra önem vermiyorlar demiyorum, ancak şirket yönetim stratejileri, büyümeyi öncelikliyor. Dolayısıyla son 20 senede şirketlerde yönetim kasları bu ekseninde gelişti. Konjonktür bozulunca, kâr oranları inişe geçiyor. Aslında bence esas sorun bu da değil! Esas sorun şirketlerimizin potansiyel olarak elde edebilecekleri kârı elde etmiyor olmaları. Sektör ortalamaları ile yetinmiyorlar. Sektör ortalamaları da konjonktürel iniyor veya çıkıyor. Ortalamaya yakın kârlar yönetim kurullarınca yeterli görülüyor. Bu tutum doğru mu? Bence değil.

**Kâr konjonktür kadar yönetim başarısı
ile alakalı**

Sektöründe herkes ortalama yakın seyrederken, ortalamanın çok üstünde, dikkat çekici kâr oranları yakalayan şirketler tanıyorum. Bu şirketleri diğerlerinden farklı kılan ne? Diğerleri ile aynı koşullarda rekabet ederken, bu şirketler nasıl oluyor da sektörün kârlılık ortalamalarını bir hayli aşıyor.

Cevap iyi yönetim. Dün "Dev Aynası" başlıklı bir yazı yazmış, ülkemizde iflas eden şirketlere değinmişim. Bu şirketler bir zamanlar başarıdan başarıya koşmuş, kuşaktan kuşağa geçmiş şirketlerdi. Sonlarını hazırlayan şeyin muhtemelen kötü yönetim olduğunu söylerken, kötü yönetim ile kötü yöneticiyi ayırmak gerektiğini düşünüyorum. İflas etmiş şirketlerin çoğunda aslında şirket sahipleri, yönetim kurulları ve tepe yöneticiler çok yetkin, donanımlı ve tecrübeli. Ancak şirket içi yönetsel sistemlerin yetersizliği, dış soklar veya iç krizler bu insanları hareket edemez veya doğru kararları alamaz hale getiriyor. Yani sorun insan değil, sistem. Kötü yönetim yöneticiden ziyade strateji ve sistem sorunları anlamına geliyor.

Yüksek kârlılık oranları yakalayan, diğerlerinden bu yönde ayrılan şirketlerin de diğerlerinden en büyük farkı kâr odaklı yönetimi sistematik hale getirmeleri. Bunu besleyecek yönetim sistemlerini, kârlılık hedefleri etrafına inşa etmiş olmaları. Başarılı olan ve olmayanlar, hatta iflas edenler ile halen faaliyete devam edenler arasındaki en büyük fark burada.

Kâr akıl işidir

Yüksek büyüme cesur hamleler gerektirir. Yüksek kârlılık ise akıllı olmayı gerektirir. Kârlılık için tüm operasyonunuzu buna göre dizayn etmelisiniz. Kâr odaklı şirketlerin yönetim ve organizasyonu, süreçleri, teknolojiye yaklaşımı, yönetişimi, kültürü ve insan kaynakları buna göre şekillenir ve ciro odaklı şirketlerden farklılaşır. Yine iddialı olacak ancak ciro odaklı şirket yönetim felsefesi ile yüksek kâr elde etmenizin zor olduğunu düşünüyorum. Burada ciroyu artırmayalım demiyorum, aksine kâr odaklı şirket ciroyu da ciddi ölçüde artırma peşindedir, ancak sadece oraya odaklanmaz. Ya da farklı stratejileri uygular. Farklılaşma ve inovasyon üzerine kurulu stratejiler, buna uygun hızlı ve çevik operasyon modelleri, buna uygun insan profilleri ile çalışırlar.

Kâr konusunda haftaya daha fazla sohbet edeceğiz.

mustafabalbay35@gmail.com

Mustafa Balbay

Gündem

Feda-kârlık paylaşımı!

Komşusu yakınmış Nasreddin Hoca'ya...
"Evim o kadar dar ki" demiş, "Üç adım atsam duvara çarpıyorum. Yeni ev alacak param da yok!"

Hoca "Çare bende" demiş:

- Evini ortadan ikiye böl!

Komşu şaşırmış:

- Ben dar diyorum, sen böl diyorsun!

Bir bildiği vardır deyip, bölmüş komşu evini. Hoca bir hafta sonra seslenmiş:

- Şimdi de dörde böl!

Komşu, yine bir bildiği vardır, deyip bölmüş evi dörde. Kapı önde, pencere arkada. Bakalım ne zaman bitecek çile derken bir sabah hoca tıklatmış kapıyı, "Duvarları yık" demiş. Komşu ertesi gün ağız kulaklarında hocaya koşmuş:

- Hay aklına sağlık hocam.

Bizim ev genişledi!

★★★

İktidarın her çözümü Nasreddin Hocalık ama halka düşen parça yukarıdaki gibi. **Erdoğan**'ın Nahçıvan dönüşü açıklamalarına kabinesini topladıktan sonra yaptığı konuşmalar eklenince emekliye, sabit gelirliye randevu dört ay sonraya... Yılbaşına kadar yarının dünden daha zor geçeceği günler yaşanacak. Aile bütçesi iki yerine dört yerden delinecek, yılbaşında bir nebze rahatlık gelince "Durumumuz da hiç fena değilmiş" denecek. Mart 2024'ten sonra tufan!

Erdoğan'ın, **Şimşek**'in milletten sabır dilediği gün **İstanbul Sanayi Odası**'nın (ISO) en büyük ilk 500 şirket listesi yayımlandı. Genel tabloya bakıldığında **sanayi** üretimi artmış, ihracatta artış var, net kâr da katlanmış. Ne güzel! **Sanayici** de kazanmalı ki üretim ve istihdam artsın, çalışanların refah düzeyi yükselsin...

Ama öyle olmuyor. Türkiye usulü "**fedakârlık**" paylaşımı, bu sözcüğün ortadan ikiye

bölünüp "**feda**" kısmının çalışana, emekliye, millete, "**kârlık**" bölümünün de ranta ve daha zengine düştüğünü görüyoruz.

En büyük 500 şirketin daha da büyüdüğü açıklaması ile Erdoğan'ın "**Halkı enflasyona, hayat pahalılığına ezdirmeyeceğiz**" sözlerinin aynı güne denk gelmesi hayli anlamlı oldu. Aynı gün ekonomiden sorumlu iki önceki bakan **Lütfi Elvan**'ın devlet ihalelerini almaktan sorumlu Kalyon Holding yönetimine tekli kararname ile atanmasına ne demeli?

Emekliye dört ay sonraya randevu verdiniz ama ev sahibi dört ay sonrasını bekler mi? Kredi kartı dört ay sonrasını bekler mi? Elektrik faturası dört ay sonrasını bekler mi?

Erdoğan'ın gençlere cep telefonu ve bilgisayar sözü de üniversitelere şenlik!

Yurt bulamıyorlarsa bilgisayarın üstünde uyusunlar!

Mideleri zil çalışırsa, onu cep telefonunun sesiyle bastırırsınlar!

Sevgili Hıfzı Topuz

100 yaşında bir yazı emekçisini kaybettik.

Yaşamı boyunca hep üretmiş, ürettiğiyle Türkiye'ye ışık saçmış bir aydını kaybettik.

Tarihi ete kemiğe büründüren, toplumun kahramanı olacak insanları romanlaştırıp ölümsüzleştiren bir edebiyatçıyı kaybettik.

Hıfzı Topuz 95'ini geçtiği günlerde sevgili **Ahmet Kemal Şenpolat**'la Gazeteciler Sitesi, Yazarlar Sokak'taki evinde kendisini ziyaret etmiştik. Ne genç bir beyindi.

İnsan heyecanları kadar gençtir ya... Gepegençti... Yeni roman konularına hazırlanıyordu. **Tevfik Fikret, Namık Kemal, Sabahattin Ali, Neyzen Tevfik**, daha nicelerinden sonra, "**Bir de Hasan Âli Yücel'i yazsam**" diyordu...

Sevgili Hıfzı Topuz, Seni hep ışık dolu gülüşün, enerji dolu bakışın ve onlarca eserle anımsayacağız...

İSO Başkanı: “Tahribat büyük oldu tadilatı zorlu olacak”

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, ülke ekonomisindeki tahribatın büyük olduğunu belirterek, tadilatın da zorlu olacağını söyledi. Ekonomim’den Yener Karadeniz’in haberine göre Bahçivan, AB gibi temel pazarlarda daralma yaşanırken içerde ise tüketimi kısımaya yönelik uygulamaların, **sanayiciyi** zorlayacağını kaydetti. Bahçivan, “İçeride kabul etmemiz lazım ki enflasyonun yaratmış olduğu ciddi bir tahribat var. Tahribat ne kadar güçlü ise onun tadilatı da o kadar güçlü bir sabır, emek ve performans gerektiriyor. O nedenle tadilat dönemi zorlu olacak” açıklamasını yaptı.

İSO 500 GERÇEKLERİ

Şirketler büyüdü emeğin payı küçüldü

İSO 500'ün ortaya koyduğu rakamlara göre, **sanayinin** patronları 2022'de de şirketlerinin kârını katlarken işçilerinin pastadaki payını rekor düzeyde küçültmüş

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO 500) araştırmasının 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. Türkiye ekonomisine dair pek çok veriyi ortaya koyan rapor emekçilerin durumuna dair de gerçekleri gözler önüne serdi.

İSO 500 verilerine göre, uygulanan ekonomi politikalarından dönem dönem şikayetçi gibi görünen **sanayici**, geçen yıl kâr patlamasına imza atarken işçilerin pastadan aldığı paydaki dramatik düşüş dikkatlerden kaçmadı.

Katma değerden işçiye pay yok

Verilere göre, 2018'de yüzde 10,9, 2019'da yüzde 21,3, 2020'de yüzde 30,3, 2021'de

TÜİK verileri de aynı şeyi gösteriyor

TÜİK verilerine göre de, Türkiye genelinde emeğin milli gelirden aldığı payda yaşanan gerileme 2016'dan itibaren hızlandı. 2016'da yüzde 32 olan emek payı 6 yılda 8,3 puan geriledi. Emek payı 2016'daki yüzde 32'den

2022'de yüzde 23,7'ye geriledi. Sermaye payını temsil eden net işletme artışı ise 2021'de yüzde 43,9 olurken 2022'de yüzde 46,9'a yükseldi. 2016'da yüzde 41,6 olan sermaye payı 6 yılda 5,3 puan yükselmiş oldu.

yüzde 39,7 olan net katma değerden şirketlerin kâr olarak aldığı pay, 2022'de patlama yaparak yüzde 54,5'e yükseldi.

Buna karşılık, 2018'de yüzde 54,7, 2019'da yüzde 51,5, 2020'de yüzde 44,5, 2021'de yüzde 32,2 olan net katma değerden işçilerin ücret olarak aldığı pay ise 2022'de yüzde 26,9'a kadar geriledi.

2018'de yüzde 34,4, 2019'da yüzde 27,1, 2020'de yüzde 25,3, 2021'de yüzde 28,1 olan net katma değerdeki faiz payı ise 2022'de yüzde 18,6'ya kadar geriledi.

Maaş ve ücret ödemeleri küçüldü

Sözcü'de aktarılan habere göre, 2022'de **İSO 500**'de çalışan başına ödenen ücret yüzde 78 artarken toplam dönem kârı (vergi öncesi) geçen yıla göre yüzde 121 artışla 485,4 milyar TL'ye yükseldi.

İSO 500 şirketlerinin toplam maaş ve ücret ödemeleri ise geçen yıl yüzde 85,7 artışla 194 milyar TL oldu. **İSO 500**'ün toplam istihdamı da geçen yıl yüzde 4,1'lik artışla 788 bin 389'a yükseldi.

Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu yine TÜPRAŞ

İSO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan**, düzenlediği basın toplantısında, İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden

gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçıvan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor." dedi.

(AA)

İktidarın tercihi sermayeden yana

Berkay SAĞOL

ISO tarafından hazırlanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 araştırmasının sonuçları büyük bir çelişkiyi ortaya koydu. Yüksek enflasyon nedeniyle 2022 yılında sanayi kuruluşlarının kârları yüksek artışlar gösterirken, çalışanların payını alamadığı dikkat çekti. ISO 500'ün toplam faaliyet kârı yıllık yüzde 96 artışla 671 milyar TL'ye yükseldi. Ancak 2021'den 2022'ye ücretlerin net kâr katma değerlerdeki payı yüzde 32'den yüzde 26,9'a düştü.

Çelişkiyi değerlendiren Doç. Dr. Ümit Akçay, "Kriz konusunu netleştirmemiz gerekiyor. Yaygın kaniya karşın 2022'de ve 2023'ün ilk yarısında Türkiye'de bir ekonomik kriz yoktu. Olsaydı, zaten bu tip bir firma kârlılığı görmezdik. Verinin açıklandığı 2022'de güçlü ekonomik büyüme

vardı ve istihdam azalmıyordu, artıyordu. Zaten AKP'nin 2023 seçimlerini kazanmasının gerisinde bu büyüme ve istihdam artışları var. Peki o zaman yaşadığımız ekonomik zorlukları nasıl açıklayabiliriz sorusu hemen akla gelebilir. Yaşadığımız reel ücretlerin kısa bir sürede ve yüksek oranda gerilemesi. Buna hayat pahalılığı krizi deniyor. İktidarın 2021'den bu yana uyguladığı içinde para politikası deneyinin de olduğu politikanın sonucunda bir yandan patlayan kârlar, diğer yandan hayat pahalılığı krizi oluştu" dedi.

İSTİHDAMIN AZALMASI ÖNEMLİ BİR SORUN

Prof. Dr. Ceyhan Elgin de, "Şirketlerin kârının artmasının iki temel sebebi var. Maalesef Türkiye'de vahşi kapitalizm, özellikle fiyat belirleme noktasında gözlemleniyor. Devlet arada

dostlar alışverişte görsün tarzı denetimler yapıp ceza verse de bunların hiçbir etkisi olmuyor, zira sistematik bir şekilde yapılmıyor fiyat denetimi. İkinci olarak ise beklentilerin bozulması. Bu tüketici ve işçi açısından da geçerli ama onların fiyat mekanizmasında belirleyici güçleri sınırlı. Üretici bu açıdan birçok sektörde fiyat belirleme gücüne sahip ve kullandığı girdiyi bir daha aynı fiyata bulamayacağını düşünen üretici her seferinde satış fiyatına ekleme yapıyor" diye konuştu.

Elgin, şu görüşleri dile getirdi: "Sürekli artan enflasyon ve düşen alım gücü, ekonomik istikrarın ciddi bir tehdit olduğunu gösteriyor. İstihdam azalması da bu krizin işsizlik sorununu derinleştirdiği anlamına gelir, ki bu da sosyal ve ekonomik açıdan önemli bir sorundur. Kâr marjları, yüksek kâr açıklamaları,

şirketlerin gelirlerinin maliyetlerine göre yüksek olduğunu gösterir. Bu, verimlilik artışları veya maliyet azaltma çabalarının sonuçları olabilir. Ancak bu aynı zamanda fiyatların yükselmesine ve tüketicilerin daha fazla ödeme yapmasına neden olabilir. İstihdamın azalması, toplumun ekonomik refahını olumsuz etkileyen bir faktördür. Şirketlerin kâr açıklamaları ile istihdamın azalması arasındaki dengenin nasıl sağlanacağı önemli bir sorudur. Şirketlerin sadece kâr elde etmeyi değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluklarını yerine getirmeyi de göz önünde bulundurmaları önemlidir. Kriz dönemlerinde şirketler, işçilerin haklarını korumak, sürdürülebilirlik çabalarına katkıda bulunmak ve toplumsal sorunların çözümüne destek olmak gibi sorumluluklarını unutmamalıdır."

SANAYİDE YEŞİL DÖNÜŞÜM TÜRKİYE İÇİN BİR FIRSATI DA BERABERİNDE GETİRİYOR

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, "Önümüzdeki dönemde bireysel ve kurumsal hayatın en önemli bileşeni olmaya devam edecek olan sürdürülebilirlik, ülkemiz sanayisi için yeni bir fırsat penceresi sunuyor." dedi.

► **HİNDİSTAN'IN** ev sahipliğinde 18'inci "Tek Dünya, Tek Aile, Tek Gelecek" ana temasıyla düzenlenen G20 Liderler Zirvesi sonrasında yayımlanan bildiriye, iklim eylemiyle ilgili dinamik hedefler yer aldı.

Gelişmekte olan ülkelerin düşük karbon/emisyona geçişlerinde desteklenmeleri kapsamında düşük maliyetli finansman sağlanmasına yönelik çalışmalarını aktaran G20 liderleri, yenilenebilir enerji kapasitesini küresel olarak 3 katına çıkarma çabalarını sürdürmeyi taahhüt etti.

G20 ülkeleri, ilk kez temiz enerjiye geçiş için gereken miktarlar üzerinde anlaşmaya varırken, liderler ayrıca geliştirmekte olan ülkelerin 2030'a kadar emisyon hedeflerini yakalamalarında gerekli 5,8-5,9 trilyon dolarlık ihtiyacı not etti.

Erdal Bahçivan, AA muhabirine yaptığı açıklamada, iklim krizinin gezegen ve buna bağlı olarak iş dünyası üzerinde etkilerinin **sanayi** sektörünün geleceğini şekillendiren ana faktörlerden biri haline geldiğini söyledi. Özellikle Türkiye'nin en önemli pazarı olan Avrupa Birliği'ndeki gelişmelerin iklim değişikliği ile mücadelede atılacak adımları daha da önemli kıldığına dikkati çeken Bahçivan, "Bununla birlikte ülkemizin 2053 yılı için net sıfır emisyon hedefinin belirlenmesini, 'iklim kanunu' başta olmak üzere devletin en üst kademelerinin inisiyatifinde yürütülen çalışmaları uluslararası rekabete dayalı **sanayi** sektörünün karbonsuzlaşması yolunda önemli adımlar olarak görüyoruz." açıklamasında bulundu.

Bahçivan, yakın zamanda açıklanan 2024-2026 dönemine ilişkin Orta Vadeli Program'ın (OVP) öncelikli yapısal reform alanları arasında Yeşil ve Dijital Dönüşüm'ün de yer almasının ülkenin vizyonunu ortaya koyması açısından çok değerli olduğunu vurguladı. Programın yerli üretimi teşvik etmesini ve teknolojik dönüşüme odaklanmasını **sanayiciler** olarak önemstediklerini dile getiren Bahçivan, "İSO olarak biz de üretimdeki yeni dönemin getirdiklerinin farkındalığıyla sürdürülebilirlik konusunu odağımızda tutmaya ve bu alanda yetkin kurum ve kuruluşlar ile iş birlikleri kurarak üyelerimize destek sağlamaya devam ediyoruz." diye konuştu.

"YEŞİL DÖNÜŞÜM, ÖNEMLİ BİR YATIRIM MALİYETİNİ DE BERABERİNDE GETİRİYOR"

Erdal Bahçivan, sıfır karbon hedefinin **sanayi** için son derece hayati bir konu olarak öne çıktığını, bu kapsamda devasa endüstriyel, ekonomik ve jeopolitik dönüşümler yaşandığını belirtti.

İş modellerinin değiştiğini, sektörlerin dönüştüğünü anlatan Bahçivan, bunları kaydetti: "Çağımızın üretim anlayışı, bütün proseslerde, ürün, ham madde ve teknoloji seçiminde sürdürülebilirlik kriterlerinin ön plana çıktığı yeni düzene işaret ediyor. Bu doğrultuda özellikle teknoloji odaklı üretimin önemi artarken küresel

anlamda rekabetçi olabilmek için **sanayinin** daha yeşil, daha dögüsel ve daha dijital olması da bir gereklilik haline alıyor. Bununla birlikte önümüzdeki dönemde bireysel ve kurumsal hayatın en önemli bileşeni olmaya devam edecek olan sürdürülebilirlik, ülkemiz **sanayisi** için yeni bir fırsat penceresi sunuyor. Bu nedenle uzun vadedeki planlamalar ve çalışmaların sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmaya yönelik olması kritiktir. Son olarak sürdürülebilirlik stratejisini içselleştirerek yönetim anlayışının bir parçası haline getiren kuruluşların rekabette öne çıkacaklarını söyleyebiliriz. Bunun için çevre-ette öne çıkacaklarını söyleyebiliriz. Bunun için çevre-ette öne çıkacaklarını söyleyebiliriz. Bunun için çevre-ette öne çıkacaklarını söyleyebiliriz. Bunun için çevre-ette öne çıkacaklarını söyleyebiliriz."

Bahçivan, hiç kuşkusuz yeşil dönüşümün önemli bir yatırım maliyetini de beraberinde getirdiğini ifade ederek, 2022 sonu itibarıyla toplam yeşil tahvil ihracının 2 trilyon doları geçmiş olmasının bu anlamda önemli göstergeler olduğuna dikkati çekti.

KOBİ'lerin çoğunluğunun sürdürülebilir finansman fırsatlarını değerlendirmek için gerekli altyapıya ve farkındalığa sahip olmadığını aktaran Bahçivan, şöyle devam etti: "Türkiye'deki işletmelerin büyük bir çoğunluğunu oluşturan KOBİ'lerin ekonomi ve çevre üzerindeki etkilerinin kritik olduğunu söyleyebiliriz. Yeşil büyüme, büyük ölçüde KOBİ'lerin yeşil ve sürdürülebilir uygulamaları faaliyetlerine entegre etme kapasitesine bağlıdır. Bu nedenle özellikle KOBİ'lerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması, 'Yeşil Dönüşüm Fonu' kurularak firmaların yeşil üretim koşullarına uyum için tüm süreçlerinde yapacakları yatırımlar ve AR-GE harcamalarının desteklenmesi önemlidir."

"TÜM SANAYİ KURULUŞLARINA, DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE DESTEK OLUYORUZ"

İSO Başkanı Bahçivan, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarının içselleştirilmesi gerektiğini vurgulayarak, **İSO** olarak, mesteki eğitimden AR-GE ve teknoloji çalışmalarına, enerjiden dış ticarete kadar tüm faaliyetlerinin odağına sürdürülebilirliği olarak çalışmalarına hız kesmeden devam ettiklerini söyledi.

İSO Sürdürülebilirlik Platformu'nu da hayata geçirdiklerini bildiren Bahçivan, "Yürüttüğümüz sürdürülebilirlik çalışmalarında 'İklim Değişikliği ve Sürdürülebilir Sanayi', 'Dögüsel Ekonomi', 'İşin Geleceği', 'Güvenli Çalışma Ortamı', 'Sürdürülebilir Finans' ve '**Sanayinin** Dayanıklılığı' olmak üzere 6 tematik alana odaklanıyoruz. Bunlara ek olarak günümüz iş modelleri için vazgeçilmez olduğunu düşündüğümüz 'Sürdürülebilirlik Odaklı İnovasyon' ve 'Dijital Dönüşüm' konularında da temalarımızı yatay kesen unsurlar olarak dikkate alıyoruz." diye konuştu. Büyük ölçekli işletmelerden KOBİ'lere kadar tüm **sanayi** kuruluşlarına bu kapsamda dönüşüm sürecinde desteklemek amacıyla çalışmalar gerçekleştirdiklerini aktaran Bahçivan, sözlerini şöyle tamamladı: "Firmalarımıza sürdürülebilirlik yolculuklarında ışık tutaç sektörel rehberler de bu alandaki faaliyetlerimiz arasında yer alıyor. 10 ayrı sektör için sürdürülebilirlik önceliklerinin ve performans kriterlerinin belirlendiği Sektörel Sürdürülebilirlik Yol Haritaları, Sürdürülebilirlik Akademisi tarafından 2022 yılında Sürdürülebilir İş Ödülüne layık görüldü. Ayrıca 'Kurumsal Karbon Ayak İzi Danışmanlığı' gibi hizmetlerimizle üyelerimizin yeşil dönüşüm sürecine uyum sağlamalarına yardımcı oluyor, yeşil dönüşümün en kritik unsuru olan enerji verimliliği alanındaki danışmanlık hizmetlerimiz ve yenilenebilir enerji alanında firmalarımızı bilgilendirdiğimiz **İSO 'Enerji Masası' ile sanayi** firmalarına destek veriyoruz." /AA

İSTANBUL Sanayi Odası'nın (İSÖ) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

İSÖ Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, İSÖ'nün Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

"İSÖ 500'DE ÜRETİMDEN SATIŞLAR 2022 YILINDA YÜZDE 119 ARTARAK 4 TRİLYON 485 MİLYAR LIRAYA ÇIKTI"

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSÖ) hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması"na göre, en büyük 500 sanayi kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi.

Buna göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncülükten ikinciliğe yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, onu 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkati çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla

9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

İSÖ 500'ÜN ÜRETİMDEN SATIŞLARI 4,5 TRİLYON LIRAYA YÜKSELDİ

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan İSÖ Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, İSÖ 500 çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda Mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile anırdırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor." dedi.

500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞUNDAN 98 MİLYAR DOLARLIK İHRACAT

Erdal Bahçivan, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmanın ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi. Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aştığını anımsatan Bahçivan, "İSÖ 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. İSÖ 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelininin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de İSÖ 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşmış oldu. İSÖ 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz." şeklinde konuştu. /

AA

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK 500 SANAYİ KURULUŞU LİSTESİ Ücretleri ezerek büyüdüler

Murat UYSAL
İstanbul

İstanbul Sanayi Odasının açıkladığı Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu listesini (ISO 500) değerlendiren Prof. Dr. Murat Birdal, şirketlerin kârlılıklarında çok keskin bir artış yaşandığını belirterek "Bu artış ücretlerin enflasyona ezdirilmesinden kaynaklanıyor" değerlendirmesini yaptı. Orta vadeli programdaki hedefler göz önünde bulundurulduğunda işçilerin ücretlerindeki kaybın devam edeceğine dikkat çeken Birdal, "Sendikalar burada daha aktif mücadeleciler bir tutum takınmazsa bu kaçınılmaz" uyarısında bulundu.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu 2022 listesinde önceki senelerde olduğu gibi ilk 10'da yer alan şirketlerin 7'si Koç Holding ve OYAK Grubuna bağlı. Listenin başını çeken TÜPRAŞ ile beraber Koç Holdinge bağlı Ford, Arçelik ve TOFAŞ, OYAK Grubuna bağlı Ereğli Demir Çelik, İskenderun Demir Çelik ve OYAK Renault ilk 10'daki yerini korudu. Ayrıca Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi SOCAR'ın iştiraki Star Rafineri de ikinci sıraya yükseldi. İlk 10'daki şirket isimleri değişmese de listenin geri kalanında enerji, inşaat, gıda ve tarım sektörlerindeki firmaların tirmanı dikkat çekti.

ÜCRETLER DÜŞTÜ KÂR MARJI ARTTI

İSO 500 listesini gazetemize değerlendiren Prof. Dr. Murat Birdal, listedeki şirketlerin genelinde bir değişiklik olmadığını, ancak şirketlerin kârlılıklarında çok keskin bir artış yaşandığını dile getirdi. Birdal kârlılıktaki artışın ne-

Fotoğraf: DHA

denlerine dair şunları söyledi: "Bu artış ücretlerin önemli ölçüde enflasyona ezdirilmesinden kaynaklanıyor. Ücretler fiyatların gerisinde bir artış sergilediği için burada şirketlerin kâr marjı keskin bir şekilde arttı. Bu da genel olarak önemli sanayi şirketlerinin bilançolarında görünüyor."

MÜCADELE EDİLMEZSE KAYIP SÜRECEK

Birdal, şirketlerin kârlılıklarındaki artışın önümüzdeki dönem de sürdürülüp sürdürülemeyeceğine dair ise "Özellikle ücretleri dondurma meselesinden bakıldığında personel giderleri açısından şirketlerin bir süre daha bu avantajı sürdüreceği gözüküyor. Sendikalar burada da-

ha aktif mücadeleciler bir tutum takınmazsa bu kaçınılmaz. Orta vadeli programdaki hedefler de göz önünde bulundurulduğunda personel giderlerinin, işçilerin ücretlerinin enflasyon karşısında uğradığı kayıp devam edecektir. Özellikle zamların beklenen enflasyona göre yapılacağı vurguları da bu beklentiyi güçlendiriyor. Burada bu şirketlerin kârlılığını sınırlandıracak şey daralan talep yapısı olacaktır" dedi. Birdal, "Ancak piyasada kredi çekişli büyümenin azalacağı para arzındaki büyümenin yavaşlayacağını hız kesceğini düşünürsek o tarafta farklı gelişmeler olacaktır. Bu kârlılık talepteki daralmaya bağlı, önümüzdeki dönemde sürmeyecektir" diye konuştu.

FAALİYET DIŞI GELİRİN PAYI DA DÜŞTÜ

Listedeki şirketler açısından önceki yıllarda faaliyet dışı gelirin toplam gelir içerisindeki payının daha yüksek olduğunu ancak bu yıl bu payın azaldığını söyleyen Birdal, "Daha faaliyet odaklı bir kârlılık yakalandığını görüyoruz. Bu da özellikle üretim maliyetlerinin emek maliyeti üzerinden geriletilmesi ve artan kârlılıkla yakından bağlantılı" dedi. Enerji, inşaat, gıda ve tarım sektöründeki büyümeyi yorumlayan Birdal, "Bu listelere baktığımızda büyük teknoloji devlerini görüyoruz, bizde böyle bir şey yok. Türkiye ekonomisi enerji ya da gıda alanında yol alabiliyor" dedi.